

AHOLI DAROMADLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Ulug'bek Erkinovich Qurbanov

*Yoshlar bilan ishlari bo'yicha dekan o'rinbosari
Iqtisodiyot fakulteti O'zbekiston Milliy universiteti
Toshkent shahar Olmazor tumani universitet ko'chasi 4*

E-mail: kurbanovulug5@gmail.com

Usarboyev Ulug'bek Alisher o'g'li

*Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlari 3-bosqich talabasi
Iqtisodiyot fakulteti O'zbekiston Milliy universiteti
Toshkent shahar Olmazor tumani universitet ko'chasi 4*

E-mail: ulugbekusarbaev@gmail.com

Annotatsiya: Aholi daromadlarini diversifikatsiyalash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda ko'plab mamlakatlar iqtisodiy o'sishni ta'minlash va aholi daromadlarini oshirish maqsadida diversifikatsiya strategiyalarini qo'llamoqda. Ushbu maqolada aholi daromadlarini diversifikatsiyalashning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari va usullari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: aholi daromadlari, diversifikatsiyalash, daromad, iqtisodiy mexanizmi, ta'lim, investitsiyalar, malaka oshirish, biznes, iqtisodiy savodxonlik.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ДИВЕРСИФИКАЦИИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация: Диверсификация доходов населения играет важную роль в обеспечении экономической стабильности и повышении социального благосостояния. В настоящее время многие страны используют стратегии диверсификации с целью обеспечения экономического роста и увеличения доходов населения. В данной статье представлена информация о путях и методах совершенствования экономического механизма диверсификации доходов.

Ключевые слова: доходы населения, диверсификация, доход, экономический механизм, образование, инвестиции, профессиональное развитие, бизнес, экономическая грамотность.

IMPROVEMENT OF THE ECONOMIC MECHANISM OF INCOME DIVERSIFICATION OF THE POPULATION

Abstract: Diversification of people's income plays an important role in ensuring economic stability and increasing social well-being. Currently, many countries are using diversification strategies in order to ensure economic growth and increase the

income of the population. This article provides information on the ways and methods of improving the economic mechanism of income diversification.

Key words: population income, diversification, income, economic mechanism, education, investments, professional development, business, economic literacy.

KIRISH

Daromadlarni diversifikatsiyalash — bu aholi turli manbalardan daromad olish imkoniyatini yaratish jarayonidir. Bu jarayon aholi uchun iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlaydi, chunki bir manbadan keladigan daromadlar yo'qolsa, boshqa manbalar orqali moliyaviy barqarorlik saqlanadi. Diversifikatsiya shuningdek, aholi farovonligini oshirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Aholi daromadlarini diversifikatsiyalashning iqtisodiy mexanizmlari bir qator elementlardan iborat. Ular orasida ta'lim va malaka oshirish, investitsiyalarni rag'batlantirish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, ijtimoiy himoya tizimlari va qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash mavjud. Aholining iqtisodiy savodxonligini oshirish, yangi ko'nikmalarni egallash va biznesni yuritish bo'yicha bilimlarni berish. Ta'lim tizimi orqali aholi o'z daromadlarini ko'paytirish uchun turli sohalarida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Ta'lim muassasalari, davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, ta'lim dasturlarini zamonaviylashtirish va aholi uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish zarur. Davlat va xususiy sektor tomonidan investitsiyalarni jalb qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi uchun diversifikatsiya imkoniyatlarini oshirish. Investitsiyalar orqali yangi sanoat va xizmatlar rivojlanadi, bu esa aholi daromadlarini oshirishga xizmat qiladi. Investitsiyalarni jalb qilishda, davlat tomonidan soliq imtiyozlari, subsidiyalar va boshqa rag'batlantiruvchi choralar ko'rish muhimdir. Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash orqali aholi daromadlarini diversifikatsiyalash. Kichik bizneslar ko'pincha mahalliy iqtisodiyotning asosiy qismi bo'lib, yangi ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun kreditlar, grantlar va treninglar orqali qo'llab-quvvatlash zarur.

NATIJALAR TAHLILI VA MUHOKAMA

Aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlash, masalan, nafaqa, ish bilan ta'minlash dasturlari va mehnat bozorida ko'mak berish orqali. Ijtimoiy himoya tizimlari aholi daromadlarini yo'qotish xavfini kamaytiradi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Ijtimoiy himoya dasturlarini kengaytirish va ularning samaradorligini oshirish orqali aholi daromadlarini diversifikatsiyalashga yordam berish mumkin. Qishloq xo'jaligida turli mahsulotlarni ishlab chiqarish va yangi bozorlarni izlash orqali daromadlarni oshirish. Qishloq xo'jaligi diversifikatsiyasi aholini oziq-ovqat xavfsizligi bilan ta'minlaydi va daromad manbalarini kengaytiradi. Davlat va xususiy sektor qishloq

xo'jaligini rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishi, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va marketingni rivojlantirish zarur. Aholi daromadlarini diversifikatsiyalash mexanizmini takomillashtirish uchun bir qator strategiyalarni amalga oshirish mumkin. [1]

Aholini iqtisodiy savodxonlikka o'rgatish va yangi ko'nikmalarni egallash uchun ta'lim dasturlarini kuchaytirish. Bu dasturlar aholini ishga joylashish va biznes ochish imkoniyatlarini oshiradi. Ta'lim muassasalari, davlat va xususiy sektorda hamkorlikda yangi dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish zarur. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va yangi mahsulotlar yaratish. Bu, o'z navbatida, aholi uchun yangi ish o'rinlarini taqdim etadi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Innovatsiyalarni rag'batlantirish uchun ilmiy-tadqiqot institutlari va universitetlar bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur.[2] Mahalliy resurslardan foydalanish va mahalliy mahsulotlarni ishlab chiqarishga e'tibor qaratish. Bu, mahalliy aholi daromadlarini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, ularning mahsulotlarini sotish uchun yangi bozorlarni izlash va marketing strategiyalarini ishlab chiqish muhimdir. Aholi o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish va tarmoq shakllantirish orqali yangi imkoniyatlar yaratish. Bu, aholi o'rtasida bilim va tajriba almashish imkonini beradi. Ijtimoiy tarmoqlar va mahalliy jamoalar orqali aholi o'rtasida kooperatsiya va hamkorlikni kuchaytirish zarur. Ijtimoiy hamkorlik dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, aholi o'rtasida birlashish va resurslarni birgalikda ishlatish imkoniyatlarini yaratadi. Aholi daromadlarini diversifikatsiyalashga qaratilgan davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish. Bu siyosat aholi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi kerak. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan dasturlar va loyihalar aholi uchun yangi imkoniyatlar yaratishi muhimdir. Davlat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur.[3]

Diversifikatsiya strategiyalari korxonalar uchun o'z faoliyatini kengaytirish va yangi bozorlar yoki mahsulotlar orqali o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon orqali kompaniyalar nafaqat yangi imkoniyatlar yaratadi, balki mavjud risklarni ham kamaytiradi. Diversifikatsiya, asosan, ikki turga bo'linadi: horizontal va vertikal diversifikatsiya.[4]

Horizontal diversifikatsiya mavjud mahsulot yoki xizmatlar portfelini kengaytirish orqali amalga oshiriladi. Bu strategiya orqali kompaniya o'xshash yoki bir-biriga bog'liq bo'lgan yangi mahsulotlarni ishlab chiqaradi yoki yangi xizmatlarni taqdim etadi. Masalan, bir ichimlik ishlab chiqaruvchi kompaniya yangi ta'mdagi ichimliklar yoki qandolat mahsulotlarini ishlab chiqarishni boshlashi mumkin. Bu usul orqali kompaniya o'z brendini kuchaytiradi va mijozlar bazasini kengaytiradi. Vertikal diversifikatsiya esa ta'minot zanjirining turli bosqichlariga kirishni o'z ichiga oladi. Bu,

masalan, ishlab chiqaruvchi kompaniyaning o'z mahsulotlarini sotish uchun chakana savdo tarmog'ini ochishi yoki xom ashyo yetkazib beruvchilar bilan hamkorlikni kuchaytirishi mumkin.[5]

Vertikal diversifikatsiya, kompaniyaga ta'minot zanjirini nazorat qilish imkonini beradi, bu esa xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Diversifikatsiya strategiyalarining asosiy afzalliklaridan biri risklarni kamaytirishdir. Turli sohalarga kirish orqali kompaniya bozor o'zgarishlariga nisbatan chidamliligini oshiradi. Agar bir sohada raqobat kuchayib borsa, boshqa sohalardagi faoliyatlari orqali foyda olish imkoniyati mavjud bo'ladi. Bundan tashqari, diversifikatsiya yangi mijozlar bazasini yaratish va mavjud mijozlarni saqlab qolish imkonini beradi.[6]

Yangi mahsulot yoki xizmatlar taqdim etish orqali kompaniya mijozlar ehtiyojlarini qondirishda yanada samarali bo'ladi. Biroq, diversifikatsiya jarayoni o'z qiyinchiliklarini ham olib keladi. Moliyaviy resurslar yetishmasligi, yangi sohalardagi tajribasizlik, bozor talabining o'zgarishi va raqobatchilar bilan kurashish kabi muammolar diversifikatsiya strategiyasining muvaffaqiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, strategik rejalashtirishdagi xatolar va tashkiliy o'zgarishlarga qarshi kurashish ham qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Diversifikatsiya strategiyalari kompaniyalar uchun o'sish va rivojlanish imkoniyatlarini yaratadi. Ular mavjud risklarni kamaytirish, yangi bozorlarni qozonish va mijozlar ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, diversifikatsiya jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengib o'tish uchun samarali rejalashtirish va resurslarni to'g'ri boshqarish zarur. Muvaffaqiyatli diversifikatsiya strategiyalari kompaniyaning uzoq muddatli o'sishi va barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.[7]

XULOSA

Aholi daromadlarini diversifikatsiyalash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish orqali aholi turli manbalardan daromad olish imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin. Ta'lim, investitsiyalarni rag'batlantirish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy himoya tizimlarini kuchaytirish va qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash orqali aholi daromadlarini diversifikatsiyalash jarayonini samarali amalga oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tashpolatov, A. (2023). "Diversification of Population Income: Challenges and Solutions." *Journal of Economics and Business*, 10(2), 45-58.
2. Kholmatov, B. (2023). "Diversification and its Impact on Population Income". *Economic studies of Uzbekistan*, 5(1), 25-32.
3. Abdullayev, D. (2023). "Innovative approaches to increase the income of the population". *Economic Research and Innovation*, 12(3), 78-85.

4. Sultanov, M. (2023). "Income Diversification in Rural Areas: New Directions". *Agricultural Economics*, 8(4), 34-40.
5. Jami, R. (2023). "Socio-economic development and population income". *Journal of Social Science*, 9(2), 56-63.
6. Rahmonov, E. (2023). "Mechanisms of population income diversification". *Economy and finance of Uzbekistan*, 6(2), 12-20.
7. Nazarov, T. (2023). "The role of public policy in the process of diversification". *State and Society*, 11(1), 88-95.
8. Tursunov, A. (2023). "Using financial resources to increase population income". *Financial Studies*, 4(2), 44-50.
9. Shukurov, O. (2023). "Income Diversification and Economic Stability". *Economic Stability and Development*, 7(3), 19-27.